

УДК 342.8(497.6)''2022''

DOI: 10.5937/pr78-45714

Прегледни рад

*Марко Мијатовић**

Београд

ОПШТИ ИЗБОРИ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ У ОКТОБРУ 2022. ГОДИНЕ

Сажетак

У овом раду размотрићемо опште изборе у Босни и Херцеговини одржане 2. октобра 2022. године и промене изборног законодавства које су наступиле одлуком такозваног Високог представника у Босни и Херцеговини Кристијана Шмита у изборној ноћи, на основу тзв. Бонских овлашћења. Основна намера ових мера била је да се откочи и убрза процес формирања нових власти у ентитету Федерација Босне и Херцеговине (и донекле разрешава годинама и деценијама уназад присутне политичке напетости између Бошњака и Хрвата), идући опрезно у сусрет хрватским захтевима. Па ипак и ново решење довело је до нове врсте проблема, који су у значајној мери закомпликовали формирање нових власти и довели до нове реакције Високог представника, што је био увод у нове политичке напетости у ентитету Федерација Босне и Херцеговине, али и земље у целини.

Кључне речи: Босна и Херцеговина, политички систем, избори, изборни систем, политичке странке, Високи представник

УВОД

Босна и Херцеговина је сложена држава, која је своју политичку архитектуру добила после тешког грађанског рата који је трајао од

* markomijatovic78@gmail.com

1992. до 1995. године, потписивањем Париско–дејтонског мировног уговора. Састављена од два „ентитета” која заузимају 49% односно 51%, при чему два ентитета дели граница у дужини од 1.150 километара (Глигорић 2012, 918), уз каснији настанак Дистрикта Брчко као „заједничке својине државе Босне и Херцеговине”. Босна и Херцеговина формирана је као државна заједница два ентитета и три народа. Овде морамо нагласити разлику у политичкој конфигурацији два ентитета. Док је Република Српска фактички држава–чланица унитарног карактера (Станковић 2021, 32–33), условно говорећи „унитарног карактера” са централном и локалном (градском и општинском) влашћу, Федерација Босне и Херцеговине је држава чланица састављена од десет кантона, са градовима и општинама као најнижим нивоом власти. Такво решење део је Дејтонске политичке архитектуре која је желела да уважава конститутивна права народа и, где је то могуће, територијална права херцеговачких Хрвата и посебно Хрвата у централној Босни. Тај ниво власти донео је национално већинске бошњачке кантоне – Унско-сански, Сарајевски, Тузлански, те Зеничко-добојски кантон; већински хрватске кантоне – Западно-херцеговачки, Посавски, те Кантон 10 – Ливно (са значајним процентом српског становништва). Наглашеније национално мешовити су Средњобосански и Херцеговачко–неретвански кантон.

Након рата установљена је пракса учешћа странаца у појединим органима власти, као на пример у судској, уз присуство страних војно–полицијских снага, које су се временом смањивале, и сада је чине јединице ЕУФОР. Присуство и арбитражност међународне заједнице обезбеђена је и присуством Високог представника. Напорима, пре свега западног, дела међународне заједнице БиХ је након 1995. године у почетку више притисцима и наметањима (коришћење тзв. Бонских овлашћења) у неколико таласа преносила првобитно дефинисана ентитетска овлашћења на државни ниво (Суботић 2021, 108), која су кулминирала оснивањем чак и заједничке војске – Оружаних снага Босне и Херцеговине почетком 2006. године. Па ипак, на политичкој равни опстаје политичка аутономност ентитета у условима „територијализације националитета” (Филандра 2012, 252), и она је често видљива како по унутрашњим, тако и по спољнополитичким питањима (Станковић 2021, 41–43), па су „тако Бошњаци и Хрвати, уз ослонац на западне земље, а Бошњаци и на земље исламског света, желе чланство БиХ у ЕУ, али и НАТО, док Срби у Републици Српској јесу за интеграцију БиХ у ЕУ, али не и

у НАТО, а као свог спољнополитичког савезника, поред Републике Србије, виде и у Руској Федерацији” (Антић и Кеџмановић 2016, 387).

Унутрашња политичка динамика остала је јака и у условима националне хомогенизације још од првих вишестраначких избора 1990. године, и обележена доминацијом националних партија (Пејановић 2005, 97–102). У периоду након рата Босна и Херцеговина „изборе конзумира у нејасним обрисима вишестраначја, којом доминира етничко страначко организовање и деловање, односно плуралистичка етно–национална демократија са ексклузивним етно–националним политичким представљањем као главном одликом постдејтонске Босне и Херцеговине” (Ibrahimagić, Seizović, i Arnautović 2010, 317). При томе, конститутивни народи – Срби, Бошњаци и Хрвати имају своје политичке приоритете, које су у већој или мањој мери остварили Дејтонско–париским споразумом – Срби су обезбедили државност у оквиру Босне и Херцеговине, уз признавање формалног оквира државе Босне и Херцеговине, са минималним овлашћењима (Станковић 2021, 32). Ипак, њена права су након рата окрњена изменама и допунама домаћег законодавства, односно едиктима високих представника. Бошњаци су добили очување оквира Босне и Херцеговине на унутрашњем и спољном плану, али су пристали на унутрашњу реконфигурацију земље у смислу државности Републике Српске, али и гаранција за неку врсту аутономије Хрвата кроз систем власти на нивоу Босне и Херцеговине, ентитета Федерације Босне и Херцеговине и њених кантона (национални паритет у формирању власти и др.). Хрвати су се задовољили конститутивношћу кроз територијалну конститутивност у кантонима у којима имају већину у Федерацији БиХ, потом у кантонима ФБиХ где су мањина, потом на нивоу БиХ, а тек онда као безначајна мањина у Републици Српској. Ехо завршеног рата унутар јавности босанско–херцеговачких Хрвата неретко је и испотиха говорио да су Хрвати у Босни и Херцеговини остали без јаснијих институционалних веза са матицом – Републиком Хрватском (босанско–херцеговачки Хрвати изиграни су чињеницом да Вашингтонски мировни уговор из 1994. године није спроведен, а који је предвиђао конфедералне односе Федерације БиХ и Републике Хрватске). То је био уступак хрватске политике, за евидентну чињеницу да су Срби у Хрватској остали без икаквог вида територијалне, чак и културно–персоналне аутономије. Овакав поредак ствари настао после исцрпљујућег троипогодишњег рата остао је присутан у политичким наративима сва три народа. Тако у

својим политичким активностима тежњама најбројнији Бошњаци желе што јачу централизацију Босне и Херцеговине. Један од најистакнутијих бошњачких интелектуалаца Мухамед Филиповић у овом контексту говори: „Само у оквирима постојања ефикасне и рационалне државе Босне и Херцеговине може сваки њен народ и сваки човјек који у њој живи, остварити оптимум својих права” (Filipović 2003, 145). Насупрот томе, Срби желе очување државности Републике Српске према Париско–Дејтонском мировном уговору, а Хрвати очување и јачање своје аутономије кроз њену потенцијалну територијализацију. Уједно, Срби и Хрвати имају своје „спољне националне домовине, у босанском случају то су Србија и Хрватска, а обе истичу права и обавезе да заштите своје сународнике у Босни и Херцеговини” (Касаповић 2005, 19).

Сумарно, политичке партије сва три конститутивна народа (и националних мањина) у Босни и Херцеговини своје политичке снаге одмеравају у равномерним четворогодишњим општим изборима (избори за државне и ентитетске институције) и временски јасно одвојене (фактички две године после општих избора) локалне изборе, сходно одредбама крвног Изборног закона Босне и Херцеговине. Унутрашња политичка динамика у БиХ и њеним ентитетима је јака и испуњена кризама. Политичка поларизација је како између националних страначких корпуса, тако и између њих самих – нарочито код Срба (између Савеза независних социјалдемократа – СНСД и Српске демократске странке – СДС) и Бошњака (између Странке демократске акције – СДА и Социјалдемократске партије Босне и Херцеговине – СДП БиХ), док је код Хрвата она мање видљивија услед доминације Хрватске демократске заједнице Босне и Херцеговине – ХДЗ БиХ (иако су постојали периоди јачања других странака, као што је то био случај са Хрватском демократском заједницом 1990 – ХДЗ 1990).

Последње до сада, опште изборе у БиХ, одржане 2. октобра 2022. године, обележила је примена тзв. Бонских овлашћења, које је тзв. Високи представник Кристијан Шмит искористио на изборни дан и прогласио промене Устава ентитета Федерације БиХ и Изборног закона БиХ у делу који се односи на Федерацију БиХ, кроз сет тзв. мера за побољшање функционалности ентитета Федерација БиХ којима се доносе амандмани на Устав Федерације Босне и Херцеговине (Одлуке Високог представника бр. 6/22 и 7/22).

Наиме, како је познато, након одржавања општих, директних избора процес формирања законодавних и извршних власти наставља се прописаним процедурама формирања преосталих органа власти, који се бирају посредно, и то следећим редоследом: Дом народа Парламента Федерације БиХ (од стране кантоналних скупштина Федерације БиХ), а потом и председника и потпредседника овог БХ ентитета. Након тога, бира се и Дом народа Парламентарне скупштине БиХ (избор по пет представника три конститутивна народа – српског у Републици Српској од стране Народне скупштине Републике Српске, односно бошњачког и хрватског од стране Парламента БиХ).

Република Српска нема законодавно–институционалних проблема у процесу конституисања власти на ентитетском (Народна скупштина Р. Српске и у оквиру ње Веће народа Р. Српске) и на нивоу БиХ, и тај процес је искључиво у рукама договора политичких елита, у складу са висином добијеног поверења бирача. Са друге стране, истоветни процес у Федерацији Босне и Херцеговине – ФБиХ има шире импликације и већ дуже од деценије изазива спорове бошњачког и хрватског фактора по питању једнакоправне заступљености и легитимитета изабраних представника, пре свега хрватског народа.

Наведена ситуација је, коначно, и довела до интервенције тзв. Високог представника Кристијана Шмита, који је, како смо споменули, посегнуо за тзв. Бонским овлашћењима и у изборној ноћи, 2. октобра 2022. године, прогласио промене Устава ентитета Федерација БиХ и Изборног закона БиХ, који се односи на ФБиХ.

ИЗБОРНИ РЕЗУЛТАТИ ОПШТИХ ИЗБОРА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ, ОДРЖАНИХ 2. ОКТОБРА 2022. ГОДИНЕ

У Босни и Херцеговини су 2. октобра 2022. године одржани редовни општи избори који су обухватили изборе за чланове Председништва БиХ, представнички дом Парламентарне скупштине БиХ, председника и потпредседнике Републике Српске, Народну скупштину Републике Српске, представнички дом Парламента Федерације БиХ, као и скупштине десет кантона у ентитету Федерација БиХ.

Цео процес гласања је прошао у мирној и демократској атмосфери. Па ипак, опозиција у Републици Српској је изразила одређене резерве у погледу регуларности пребројавања гласачких листића. Услед приговора, поновљено је пребројавање гласова са дела бирачких места у Републици Српској, али су и после њих проглашени резултати који нису у значајнијој мери одударали од првобитно саопштених.

Тако је, према званичним подацима ЦИК БиХ, у нови сазив Председништва БиХ улазе из Р. Српске, српски члан – Жељка Цвијановић (СНСД), бошњачки члан Денис Бећировић (СДП БиХ) и хрватски члан Борјана Кришто (ХДЗ БиХ).

На изборима за Представнички дом Парламентарне скупштине БиХ у ентитету Федерација БиХ највише гласова освојили су: код Бошњака СДА, СДП БиХ, коалиција ДФ–ГС, те Народ и правда, а код Хрвата коалиција: ХДЗ БиХ, Хрватска сељачка странка, Хрватска странка права БиХ, Хрватска хришћанско–демократска унија, Хрватска странка права Анте Старчевић, Хрватска демократска унија, Хрватска странка права Херцег Босне и ХРАСТ.

Распоред мандата из Федерације БиХ: СДА 8, СДП БиХ 5, ХДЗ БиХ 4, Народ и правда 3, коалиција ДФ–ГС 3, Народни европски савез 2, Наша странка 2 и Босанско–херцеговачка иницијатива 1.

У Републици Српској највише гласова је освојио је СНСД. Распоред 14 мандата из Р. Српске је следећи: СНСД 6, СДС 2, ПДП 2, Уједињена Српска 1, ДЕМОС 1, За правду и ред 1 и СП–СНП 1.

На изборима за председника Р. Српске победио је М. Додик (СНСД). За потпредседнике Р. Српске из реда бошњачког и хрватског народа изабрани су првопласирани кандидати за председника Р. Српске бошњачке и хрватске националности, а то су: независни кандидат Ћ. Дураковић и Д. Прањић (из ХДЗ БиХ, кандидат коалиције ХДЗ БиХ, ХСП БиХ, ХКДУ, ХСП АС, ХСП ХБ, ХРАСТ, ХДУ).

На изборима за Народну скупштину Р. Српске такође је победио СНСД. Распоред мандата је следећи: СНСД 29, СДС 13, ПДП 8, СП–НДП–СНП 6, Покрет за државу 5, ДЕМОС 5, Уједињена Српска 4, НПС–ПУС–Прва СДС 4, ДНС 4, За правду и ред 4 и СПС 3.

На изборима за Представнички дом Парламента Федерације БиХ највише гласова је освојили су: СДА – 238.116 (24,40%), потом СДП БиХ – 131.328 (13,46%), коалиција ХДЗ БиХ, ХСС СР, ХСС, ХСП БиХ, ХКДУ, ХСП АС, ХДУ, ХСП ХБ, ХРАСТ, ХНЛ – 130.566 (14,38%), коалиција ДФ–ГС 107.736 (11,04%), Коалиција „Поверење”

– Народ и правда/ СПУ БиХ 67.191 (6,88%), Наша странка 50.820 (5,21%), НЕС 42.324 (4,34%), те СБиХ 36.465 (3,74%) гласова. Поједине странке ушле су у нови сазив парламента иако нису прешле цензус на нивоу ФБиХ, јер су оствариле солидне резултате у појединим изборним јединицама (ХДЗ 1990 са 26.518 или 2,72%; ПДА са 18.312 или 1,88%; БХИ са 18.150 или 1,86%; Хрватска републиканска странка са 13.049 или 1,34%; Хрватски национални помак са 5.351 или 0,55% гласова; ПОМАК са 5.351 или 0,55% гласова. На основу броја добијених гласова, распоред мандата је следећи: СДА 26, СДП БиХ 15, ХДЗ БиХ и њене коалиције 16, СДП БиХ 15, коалиција ДФ–ГС 12, Народ и правда – СПУ БиХ 7, Наша странка 6, НЕС 5, СБиХ 4, ХДЗ 1990 3, ПДА 1, БХИ 1, Хрватска републиканска странка 1 и Хрватски национални помак 1.

ПРОМЕНЕ ИЗБОРНОГ ЗАКОНОДАВСТВА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ НА ИЗБОРНИ ДАН 2. ОКТОБАР 2022. ГОДИНЕ

Како би објаснили суштину спора, али и новонасталих проглашених законских промена, морамо се вратити готово деценију и више уназад, и укратко изнети генезу овог политичког питања, које озбиљно нарушава стабилност ентитета ФБиХ, као и целе БиХ. Довољан доказ за то су чињенице да је након претходних општих избора 2018. сазив Савета министара БиХ изабран после око годину и по дана, а нова Влада ФБиХ није ни изабрана, већ је у периоду 2018–2022, на власти била Влада ФБиХ изабрана након избора 2014. године. Посебан пример је и „град случај” Мостар, где, услед неслагања око изборних услова, нису били одржани локални избори од 2008. до 2020. године

Наиме, „Пандорину кутију” отворио је избор кандидата бошњачке СДП БиХ Жељка Комшића за хрватског члана Председништва БиХ још далеке 2006. године (Кецмановић 2007, 325–326), иако је било јасно да је на то место дошао бошњачким гласовима (у већински хрватским срединама често није добијао ни 1% гласова). До наведене ситуације дошло је јер се избор и бошњачког и хрватског члана Председништва БиХ у ентитету ФБиХ као једној изборној јединици, спроводио системом релативне већине.

Иста ситуација као и 2006. поновила се и 2010, 2014. и, коначно, 2022. године. При томе, треба истаћи да Жељко Комшић, српско-хрватског порекла, ожењен Бошњакињом, припадник бошњачке тзв. Армије БиХ у рату 1992–1995, дугогодишњи политичар без већих афера (првобитно у СДП БиХ, потом у Демократском фронту –ДФ, чији је лидер) заступа агенду јединствене и унитарне БиХ на платформи „један човек – један глас” (Станковић 2019, 84–85) и међу Бошњацима у Федерацији БиХ заиста ужива готово култни статус.

Гласање за њега међу Бошњацима, бар не у значајној мери, није намерно усмерено да се „Хрватима отме мандат члана Председништва” (томе у прилог говоре чињенице да је и многим бошњачким политичарима у претходним изборним циклусима осујећивао планове за освајање места бошњачког члана Председништва БиХ, преузимајући им гласачку базу – тако је у овом изборном циклусу несумњиво умањио изборни скор лидера СДА Бакира Изетбеговића), већ је често био и израз искрених политичких симпатија, али и револта бошњачких бирача политичарима своје националности.

Разуме се, са хрватске стране није било превише слуха за овакве интерпретације његовог избора и реизбора који су уследили, већ се у томе видело грубо кршење принципа једнакоправности конститутивних народа, конкретно хрватског, који већ деценијама уназад дају највеће поверење практичној испостави хрватског ХДЗ – ХДЗ БиХ (та подршка је, под сигурним, дугогодишњим руководством лидера Драгана Човића, расла и до 90% подршке међу БХ Хрватима).

Поред избора за хрватског члана Председништва БиХ, посебан проблем се јавио и код избора Дома народа Парламента ФБиХ, кроз систем изборних, често национално мешовитих – бошњачко/хрватских, јединица. До промена које је донео тзв. Високи представник Кристијан Шмит избор је вршен на основу пропорција из пописа становништва према последњем предратном попису из 1991. године. То је доводило до ситуација презаступљености хрватских представника у Дому народа Парламента ФБиХ из оних кантона у којима су Хрвати сада, услед ратних померања становништва, мање или више убедљива мањина (Сарајевски, Тузлански, Босанско–Подрињски, Унско–сански), насупротив већински хрватским кантонима (Херцеговачко–неретвански, Западно–херцеговачки, Посавски).

Не треба ни наглашавати да је досадашње решење ишло на руку бошњачком фактору. Честе су биле ситуације да у Клубу Хрвата Дома народа Парламента ФБиХ број Хрвата изабраних са листа

бошњачких партија, којима су страначки интереси били испред националних и који су фактички заступали основне приоритете и циљеве политичког Сарајева, угрожава „контролни пакет” или 2/3 већину посланика, на који је претендовао ХДЗ БиХ и њени коалициони партнери.

Конкретно, поједина истраживања рађена уочи ових избора показивала су чињеницу да није дошло до ових промена изборних правила, бошњачке партије би имале реалне изгледе да имају 7 (од досадашњих 17 посланика) посланика и да ХДЗ БиХ Д. Човића оставе 2/3 већине посланика у Клубу хрватских посланика у Дому народа Парламента ФБиХ, чиме би се теоријски ХДЗ БиХ довео у ситуацију да буде непотребан у формирању будуће власти у ентитету ФБиХ, и остављен без сигурне базе за покретање коришћења института „заштите виталног националног интереса” приликом законодавних активности.

Наравно, наведене раније ситуације довеле су до великог, тињајућег незадовољства хрватског политичког фактора, који је наведене ситуације видео као „мајоризацију Хрвата у ФБиХ” и покренуло захтеве за законодавно решавање наведеног проблема.

Аутохтони представници хрватског народа, а то је пре свих ХДЗ БиХ, на то су указивали честим позивањем на институт нарушавања тзв. „виталног националног интереса”. Конкретно, на бошњачке покушаје прегласавања у представничким телима ФБиХ, Хрвати су одговарали сложеним и дугим процедурама „заштите виталног националног интереса”, односно покушајима потпуне парализе политичког система.

До повремених ублажавања ових прилично, по функционисање политичког система, неугодних ситуација долазило је углавном директним договорима политичких елита, пре свих водећих политичких партије Бошњака и Хрвата у ФБиХ – СДА и ХДЗ БиХ, неретко уз снажан притисак међународне заједнице, пре свих западних земаља, генерално склонијих бошњачкој страни.

Истовремено, у претходним годинама долазило је до све јасније кристализације хрватских захтева за „постизање једнакоправности хрватског народа у ФБиХ”, који би за краткорочни и средњерочни циљ имао поштовања суверене политичке воље босанско–херцеговачких Хрвата у представничким телима, а за крајњи циљ формирање трећег, националног ентитета. Тзв. трећи, хрватски ентитет своју претходницу би имао у формирању већински

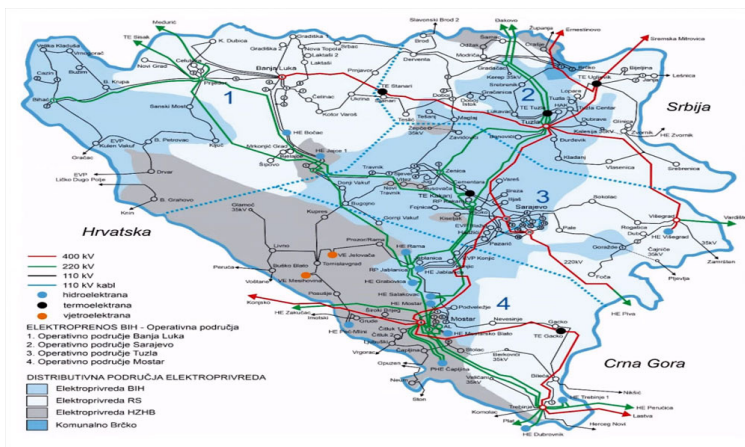
хрватске изборне јединице, пре свега за избор члана Председништва БиХ из реда хрватског народа.

Како је циљ оснивања „трећег ентитета” био и остао табу тема и крајње неприхватљива идеја за бошњачку политичку елиту (Бошњаци у ФБиХ чине преко 70% становништва, а Хрвати око 25%), при чему је и формирање „посебне хрватске изборне јединице” јасно виђен као први корак у том правцу, тако се бошњачки и хрватски део босанско–херцеговачке политичке јавности у претходним годинама исцрпљивао у различитим домаћим и са стране понуђеним решењима за превазилажење овог питања.

Предлагани су различити начини решавања овог питања, уз очигледни прећутни договор да се „трећи ентитет” или пак „засебна хрватска изборна јединица” изоставе из јавног дискурса. То је довело до бројних понуђених решења – сложених математичких метода за избор хрватских националних представника у орган власти ФБиХ и БиХ, или пак поделе ФБиХ на више изборних јединица. Решења су писана и предлагана, али нису усвајана, неретко изазивајући конфузију у јавности. Томе су разлози различити: опрезност хрватске стране у БиХ која дуго била без отворене јединствене подршке Загреба, услед крајње незаинтересованости СДП Хрватске за аспирације босанско–херцеговачких Хрвата (што промењено у последње време оштријом политичком реториком председника Републике Хрватске Зорана Милановића), незаинтересованост бошњачке стране за стварне промене и инсистирање на *status quo* услед мање или више очигледне подршке од стране западних земаља и институције Високог представника, уз логичну и очекивану незаинтересованост српске стране за ово питање.

Парадоксално, оквирне мапе треће изборне јединице (или потенцијалних трећег, хрватског ентитета) у грубим цртама исцртане су етничком мапом са пописа из 2013. године, али и на мапама јавних предузећа у ФБиХ са хрватским националним предзнаком – Хрватска пошта Мостар, Хрватска електропривреда Хрватске заједнице Херцег Босне, имајући у виду да у Босни и Херцеговини постоје три засебна поштанска и електроенергетска система.

Слика 1. Карта електроенергетског система Босне и Херцеговине са оперативним подручјима „Електропријеноса БиХ” и подручјима електропривреда

Извор: ВиН Државна регулаторна комисија за електричну енергију 2022.

Појачана политичка реторика из Загребa, нова, агилнија агенда тзв. Високог представника Кристијана Шмита, изгледна поновна победа Жељка Комшића на изборима за хрватског члана Председништва БиХ и на изборима 2022. године, босанско-херцеговачким Хрватима несклона решења по питању конфигурације Парламента ФБиХ који су претили да их након ових избора „потпуно политички маргинализују”, исходили су у изборној ноћи реакцију тзв. Високог представника Кристијана Шмита, и његову наметнуту промену Изборног закона (Одлуке Високог представника бр. 6/22 и 7/22). Наведене промене бар донекле су задовољиле хрватске аспирације, уз јасну опрезност која је показана према бошњачкој страни.

Наиме, тзв. Високи представник Кристијан Шмит је суштински приступио реконфигурацији Дома народа Парламента ФБиХ, чиме је ишао у корист хрватским захтевима. Проширио је његов састав – уместо 58 посланика – 17 Бошњака, 17 Хрвата, 17 Срба и 7 тзв. „осталих” – припадника националних мањина (Мијатовић 2015, 49–69), сада он броји 80 – 23 Бошњака, 23 Хрвата, 23 Срба и 11 тзв. „осталих” – припадника националних мањина.

Пропорције избора у Дома народа уподобљене су попису из 2013. године (не више према предратном попису 1991.) односно далеко реалнијој слици на терену у погледу националног састава

становништва. Тим чином се ишло у правцу остваривања пресуде Уставног суда БиХ у „случају Љубић”, којим се инсистира да Дом народа не може бити Дом кантона, већ Дом конститутивних народа. Тако су Хрвати добили прилику да наглашенија већина њихових представника долази из сада већински хрватских кантона, односно из хрватских националних странака, за које они традиционално гласају, пре свих ХДЗ БиХ. Истовремено, враћена је одредба да представник сваког конститутивног народа и националне мањине (тзв. „остали”) из сваког од десет кантона дају бар по једног посланика у Дому народа Парламента ФБиХ.

Одређени су и рокови у којима кантоналне скупштине морају да именују посланике у Дом народа Парламента ФБиХ (30 дана од проглашења коначних резултата), уз наглашенију улогу Централне изборне комисије Босне и Херцеговине – ЦИК БиХ, која добија право да, уколико буде потребно, арбитрарно обави расподелу мандата за Парламент ФБиХ у појединим кантонима који то нису учинили.

Истовремено, за избор председника и потпредседника ФБиХ такође су постављени временски оквири, па ће у првом кругу, у року од 30 дана од формирања Дома народа Парламента ФБиХ, заједничког предлога за председника и два потпредседника ФБиХ (сва тројица морају бити различитих националности и предлажу се заједно, без прецизирања ко ће бити председник, а ко потпредседници) у Клубовима посланика конститутивних народа у Дому народа бити потребно бар по 11 гласова. Наравно, том договору ће морати да претходи договор политичких субјеката око формирања законодавне и, наравно, будуће извршне власти.

Уколико до тога дође, предлог или предлози за председника и два потпредседника биће послат на гласање у Представнички дом Парламента ФБиХ, где ће конкретан предлог бити изгласан уколико добије већину присутних посланика. Уколико један заједнички предлог за председника и два потпредседника ФБиХ буде изгласан у Представничком дому већином гласова, он се враћа на потврду Дому народа, где је за потврду избора довољна већина свих присутних посланика на гласању.

У случају да се до договора о кандидатима за председника и два потпредседника ФБиХ не дође у року од 30 дана након формирања Дома народа Парламента ФБиХ, након тог периода за нову кандидатуру биће довољна подршка по седам посланика клубова конститутивних народа у Дому народа. Предложено решење опет иде

на гласање у Представнички дом Парламента ФБиХ и може проћи ако за њега гласа већина од присутних посланика. Уколико добије већину, одлуку већином присутних посланика мора потврдити већина посланика Дома народа Парламента ФБиХ.

Коначно, ако до политичког договора не дође ни 50 дана након формирања Дома народа ФБиХ, право кандидовања председника и два потпредседника ФБиХ имају по четири посланика у сваком Клубу конститутивних народа. Такав предлог опет иде на гласање у Представнички дом Парламента ФБиХ, где је потребно да добије већину присутних посланика. Уколико добије већину, мора се поново потврдити у Дому народа већином присутних посланика.

Уколико ни после периода од више од 50 дана не буду изабрани председник и потпредседници ФБиХ, приступиће се евентуалном четвртом кругу и петом кругу избора, који ће морати да се одрже у преполовљеним временским интервалима (четврти након 65 дана (50+15), пети након 90 дана (50+15+25), све док нови председник и потпредседници не добију потребну већину у Дому народа (по четири посланика у клубовима посланика конститутивних народа) и Представничком дому (већина присутних посланика), уз потврду у Дому народа Парламента ФБиХ.

Постоји потенцијална могућност да се у свим наведеним случајевима из Дома народа кандидују не по једна, него по две или више листа кандидата за председника и два потпредседника ФБиХ. У том случају Представнички дом Парламента ФБиХ гласа о свакој листи посебно (сваки посланик има право да гласа за по један предлог). Побеђује кандидатска листа са више добијених гласова посланика. У случају подједнаког броја гласова, предност има кандидатска листа са већом подршком посланика из Дома народа који су је предложили. Уколико су листе подржане истим бројем гласова и у Дому народа и у Представничком дому, одлука о изабраној кандидатској листи донеће се жребањем и она ће бити послата на потврду Дому народа Парламента ФБиХ.

Коначно, уколико се покуша са опструкцијом потврђене листе кандидата у Представничком дому у Дому народа, након истека планираног рока од 30 дана, за изабрану групу кандидата за председника и два потпредседника ФБиХ сматраће се она група кандидата која је добила подршку Представничког дома Парламента ФБиХ. Напомињемо да у свим наведеним случајевима Представнички дом се мора изјаснити о првобитном предлогу

Дома народа у року од 30 дана, а Дом народа евентуално потврдну одлуку Представничког дома мора потврдити или одбацити такође у року од наредних 30 дана.

Након избора групе од три кандидата за председника и два потпредседника ФБиХ, они ће се међу собом договорити ко ће вршити функцију председника, а ко ће бити потпредседници. На обе функције један грађанин може се бирати максимално два пута.

По питању законодавног рада, приликом доношења закона оба дома Парламента ФБиХ биће у обавези да усвоје или одбију предложена законска решења у року од 45 дана од усвајања у другом дому парламента. Уколико до тога не дође, по наведеном питању ће морати да се одлучују у додатном року од максимално 30 дана.

Даља операционализација наведених одлука тзв. Високог представника остављена је на надлежност ЦИК БиХ, која је у том смислу морала донети читав низ подзаконских аката како би све проглашене промене ступиле на снагу. То је ЦИК БиХ и урадила кроз усвајање Упутство о поступку спровођења посредних избора за тела власти обухваћена Изборним законом Босне и Херцеговине (Службени гласник БиХ бр. 75/22). Јасна је основна интенција ових законских промена да се процес формирања законодавне извршне власти, али и парламентарни рад у ФБиХ максимално убрза.

Паралелно са изменама Изборног закона БиХ који се односи на ФБиХ приступљено је и амендирању Устава БиХ којим се наведене одредбе инкорпорирају у уставне одредбе. Наиме, покретање иницијативе о „повреди виталног националног интереса” могу поднети 2/3 чланова једног од Клубова конститутивних народа у Дому народа Парламента ФБиХ или пак више од једног председавајућег или потпредседавајућег Дома народа. Одлука о томе да поједини закон, други пропис или акт евентуално води ка „повреди виталног националног интереса” мора се донети до гласања о том акту. О њему одлучује заједничка комисија Представничког дома и Дома народа Парламента ФБиХ, консензусом. Уколико се сагласност не постигне, питање се даље прослеђује Уставном суду ФБиХ. Да се ради о виталном националном интересу мора се изјаснити бар двоје од седам судија. Савет за заштиту виталног националног интереса при Уставном суду мора одлучити о томе да ли је повређен витални национални интерес у року од 7 до 30 дана двотрећинском већином. Уколико се утврди повреда виталног националног интереса, документ се враћа предлагачу и он га не може поново ставити у

скупштинску процедуру. Уставне одредбе у ФБиХ су и то да из једног конститутивног народа или реда тзв. „осталих” не могу доћи: председник Владе ФБиХ, председавајући Представничког дома Парламента ФБиХ и председавајући Дома народа Парламента ФБиХ. Исто тако председник ФБиХ и председник Владе не могу бити из истог конститутивног народа.

Прве реакције из редова политичких представника босанско–херцеговачких Хрвата су биле опрезне. Председник ХДЗ БиХ Драган Човић изјавио је да „није у потпуности задовољан одлуком ВП Шмита, јер случај Љубић није у потпуности спроведен”, док је председник Владе Републике Хрватске Андреј Пленковић рекао да „овим чином, ипак, Хрвати спашени од ситуације да буду избрисани са политичке мапе БиХ”.

Са друге стране, тада још увек актуелни, претходни бошњачки члан Председништва БиХ Шефик Џаферовић рекао је да „није задовољан одлуком ВП Шмита, јер у БиХ уводи нове поделе”, док је председник СДА Изетбеговић изјавио да „овом одлуком може бити задовољан само ХДЗ БиХ, али никако хрватски и бошњачки народ у ФБиХ”.

ФОРМИРАЊЕ КАНТОНАЛНИХ СКУПШТИНА И ИЗБОР ДОМА НАРОДА ПАРЛАМЕНТА ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

На изборима за десет кантона Федерације БиХ најбоље резултате остварили су међу бошњачким партијама СДА и СДП БиХ. Међу хрватским партијама најбоље резултате остварила је ХДЗ БиХ и коалиције окупљене око ње. Гласало се и на кантоналном нивоу, са сличним резултатима као на ентитетском нивоу, па у кратким цртама наводимо резултате избора (у заградама су бројеви освојених мандата у кантоналним скупштинама).

Табела 1. Резултати кантоналних избора у Федерацији Босне и Херцеговине, одржаних 2. октобра 2022. године у процентима и добијеним мандатима (према коначним резултатима ЦИК БиХ)

Унско–сански кантон: СДА 25,39% (8), НЕС 24,05% (8), СДП 10,37% (3), Покрет за модерну и активну Крајину (ПОМАК) 8,71% (3), коалиција ДФ–ГС 8,70% (3), Народ и правда 4,76% (1), Лабуристичка странка БиХ 4,30% (1), СБИХ–СПУ БиХ 3,60% (1), Наша странка 3,20% (1).
Посавски кантон: ХДЗ БиХ 52,71% (12), СДА 11,13% (3), ХДЗ 1990 7,77% (2), СДП БиХ 6,35% (1), Хрватска републиканска странка 3,82% (1), Независни 3,53% (1), Покрет демократске акције 3,44%.
Тузлански кантон: СДА 30,20% (13), СДП 18,53% (8), ДФ/ГС 10,32% (4), ПДА 8,03% (3), СБиХ 5,36% (2), НиП 5,29% (2), Социјалдемократе БиХ 3,99% (2), Наша странка 3,52% (1).
Босанско–подрињски кантон: СДА 15,16% (5), Народ и правда 10,28% (3), Нови почетак 10,14% (3), СДП 8,09% (2), СБиХ 7,78% (2), Нова политичка иницијатива 6,53% (2), НЕС 6,51% (2), Независна грађанска листа 4,70% (1), Босанска народна странка 4,67% (1), Босанскохерцеговачки демократи 4,42% (1), коалиција ДФ–ГС 4,22% (1), Либерална странка БиХ 4,05% (1), СББ БиХ 3,71% (1).
Зеничко–добојски кантон: СДА 29,23% (11), Босанско–херцеговачка иницијатива 14,67% (5), СДП 12,82% (5), коалиција ДФ–ГС 9,01% (3), Народ и правда 7,22% (3), ХДЗ БиХ, ХСС СР, ХСС, ХСП БиХ, ХКДУ, ХСП ХБ, ХРАСТ, ХДЗ 1990, ХНП 6,99% (3), НЕС 5,95% (2), СББ БиХ 4,17% (2), Наша странка 3,16% (1).
Средњобосански кантон: СДА 33,40% (11), ХДЗ БиХ, ХСС СР, ХСС, ХСП БиХ, ХКДУ, ХСП АС, ХДУ, ХРАСТ, 27,10% (9), СДП 11,27% (4), НиП 7,75% (2), ДФ/ГС 6,25% (2), ХДЗ 1990/ХСП ХБ и БиХ 4,94% (2).
Херцеговачко–неретвански кантон: ХДЗ БиХ, ХСП БиХ, ХДУ, ХСП АС, ХРАСТ, ХСП ХБ 33,38% (11), СДА 19,38% (7), ХДЗ 1990 10,06% (3), СДП 9,96% (3), Хрватска републиканска странка 7,28% (2), коалиција ДФ–ГС 5,12% (2), НЕС 4,38% (1), Народ и правда 3,41% (1).
Западно–херцеговачки кантон: ХДЗ БиХ, ХДУ, ХСС, ХДУ 63,26% (14), ХДЗ 1990 15,85% (4), Хрватска република странка 7,50% (2), ХСП БиХ 4,82% (1), ХСП АС 4,19% (1), ХСП ХБ и БиХ 3,50% (1).
Средњобосански кантон: СДА 33,40% (11), ХДЗ БиХ, ХСС СР, ХСС, ХСП БиХ, ХКДУ, ХСП АС, ХДУ, ХРАСТ, 27,10% (9), СДП 11,27% (4), НиП 7,75% (2), ДФ/ГС 6,25% (2), ХДЗ 1990/ХСП ХБ и БиХ 4,94% (2).

Кантон Сарајево: СДА 18,26% (7), Народ и правда 18,23% (7), СДП БиХ 15,75% (6), СБиХ 12,86% (5), Наша странка 11,82% (5), коалиција ДФ–ГС 9,07% (4), За нове генерације 3,82% (1).

Кантон 10 (Ливно): Хрватски национални помак – ХНК 18,78% (5), ХДЗ БиХ 17,40% (5), ХДЗ 1990 16,75% (4), СНСД 8,01% (2), Хрватска независна листа 7,26% (2), СДА 6,45% (2), СДП 6,10% (2), Српска слога–СНС ФБиХ, СП, ДНС, ПДП, СДС 4,47% (1), Српско јединство – СНП ФБиХ, СПС 3,99% (1), Хрватска републиканска странка 3,50% (1).

Извор: Обрада аутора

Кантоналне скупштине су после конституисања приступиле првом задатку, а то је био избор делегата и посредни избор тела који нас у овом раду највише занима – Дом народа Парламента Федерације Босне и Херцеговине. Сходно одлуци тзв. Високог представника Кристијана Шмита о промени Изборног закона Босне и Херцеговине, Централна изборна комисија БиХ донела је одговарајућа упутства за операционализацију ове одлуке. Па су тако мандати по националном кључу на следећи начин распоређени по кантонима: поред упутства о расподели мандата по кантонима, Централна изборна комисије БиХ донела је и упутство под називом „Критеријуми и поступак попуне недостајућих мандата у Дому народа Парламента Федерација Босне и Херцеговине”, имајући у виду честу ситуацију да припадници одређених народа нису изабрани (или нису изабрани у довољној мери да испуне квоту) у сазиве одређених кантона. То се догодило са српским посланицима у Тузланском и Унско–санском кантону, па су два места попуњена, посебном одлуком Централне изборне комисије БиХ (Централна изборна комисије Босне и Херцеговине [ЦИКБиХ] бр. 06–1–07–1–4903/22). Места се додељује кандидату – представнику одређеног народа у другом кантону који је кандидован, а није изабран или се пак налазио на листи странке која је добила бар један мандат у кантоналној скупштини, иако није нужно изабран у њен састав. Тако да је по један посланик у Клуб српског народа накнадно дошао из Херцеговачко–неретванског кантона и Босанско–подрињског кантона.

Још неповољнија ситуација била са кандидатима националних мањина, јер од 11 планираних није изабрано шест (у Посавском, Зеничко–добојском, Босанско–подрињском, Средњобосанском, Западнохерцеговачком и Кантону 10 – Ливно). На сличан начин као са српским посланицима, Централна изборна комисија је накнадно

доделила три мандата кандидатима тзв. „осталих” који нису изабрани у изборној процедури у Кантону Сарајево, а доцније још један из Тузланског кантона.

Табела 2. Распоред мандата по Клубовима конститутивних народа Дома народа Парламента Федерације Босне и Херцеговине и тзв. „осталих” (националних мањина) по одлуци тзв. Високог представника Кристијана Шмита о измени Изборног закона БиХ

Кантон	Укупан број посланика	Клуб Бошњака	Клуб Хрвата	Клуб Срба	Клуб тзв. „осталих”
Унско–сански кантон	8	3	1	3	1
Посавски	4	1	1	1	1
Тузлански	10	5	1	3	1
Босанско–подрињски	4	1	1	1	1
Зеничко–добојски	9	4	2	2	1
Средњобосански	8	2	4	1	1
Херцеговачко–неретвански	9	1	5	2	1
Западно–херцеговачки	7	1	4	1	1
Кантон Сарајево	12	4	1	5	2
Кантон 10 (Ливно)	9	1	3	4	1
Укупно	80	23	23	23	11

Извор: Службени гласник БиХ бр. 75/22

Након окончаног процеса избора чланова Клубова конститутивних народа и тзв. „осталих”, њихов састав је у мандатном периоду 2022 – 2026. године, према званичним подацима са интернет презентације Парламента Федерације Босне и Херцеговине био је следећи: Клуб бошњачког народа (23) – СДА 11, НиП 5, СДП 2, НЕС 2, СБиХ 1, ДФ 1, НЕС 1); Клуб хрватског народа (23) – ХДЗ БиХ 14, ХДЗ 1990 3, НиП 1, БНС 1, Покрет за нове генерацију 1, СДП БиХ 1, ХНП 1, НЕС 1; Клуб српског народа (изабрана 22 од 23 посланика) – СДП БиХ 7, ДФ 3, ХДЗ БиХ 3, СНСД 2, СДА 2, Либерална странка БиХ 1, Српска напредна странка Федерације

БиХ 1, Српски национални покрет Федерације БиХ 1, Нови почетак 1, Наша странка 1; Клуб тзв. „осталих” (изабрано 9 од 11) – СДП 4, ДФ 3, Наша странка 2.

НАСТАВАК ПРОЦЕСА ФОРМИРАЊА ЗАКОНОДАВНИХ И ИЗВРШНИХ ВЛАСТИ У БИХ СА НАГЛАСКОМ НА ФОРМИРАЊЕ ВЛАСТИ У ЕНТИТЕТУ ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ – ПРОЦЕДУРА И ПОСЛЕДИЦЕ

Након одржавања општих, директних избора процес који је започео формирањем законодавних и извршних власти наставља се прописаним процедурама посредног попуњавања преосталих органа власти, и то следећим редоследом: Дом народа Парламента Федерације БиХ (од стране кантоналних скупштина Федерације БиХ), потом су се бирали и председник и два потпредседника (по националном паритету) овог босанско–херцеговачког ентитета, а након тога бира се и Дом народа Парламентарне скупштине БиХ (избор по пет представника три конститутивна народа – српског у Р. Српској од стране Народне скупштине Р. Српске, односно бошњачког и хрватског од стране Парламента БиХ).

Услед јасног распореда политичких снага у Републици Српској већ у децембру 2022. године је формирана нова Влада са новим–старим премијером Радованом Вишковићем (СНСД). Доста брзо ишло је формирање власти на нивоу Босне и Херцеговине, па је тако већ у јануару 2023. године изабрана власт, коју са српске стране чине СНСД и њени коалициони партнери (СП, ДЕМОС, НПС–ПУС–Прва СДС и УС), са хрватске ХДЗ БиХ и њени коалициони партнери, а са бошњачке круг партија око коалиције СДП БиХ–НиП–Наша странка (које су однеле превагу над до тада доминантном СДА).

Овде долазимо и до кључног проблема у формирању власти после готово сваких избора у Босни и Херцеговини, а то је формирање Владе ентитета Федерације БиХ. То је био и разлог зашто после круга редовних, општих избора 2018. године није формирана нова Влада, већ је у владавинском аранжману у којем су доминирали СДА и ХДЗ БиХ остала Влада изгласана 2015. и која је остала на власти „у техничком мандату” све до избора 2022. године, а чији је председник Фадил Новалић (СДА, касније нестраначка личност).

Како се Влада Федерације БиХ бира већином гласова у Представничком дому Парламента Федерације БиХ, а председник и два потпредседника у Дому народа Парламента Федерације БиХ (три личности са те три позиције морају доћи из различитих конститутивних народа, уз то да председник Федерације БиХ и премијер Федерације БиХ не могу бити из истог конститутивног народа, уз неписано правило да председник ентитета углавном буде Хрват, а председник Владе Бошњак), наведеним изборима морају претходити договори бошњачких и хрватских политичких елита. Договор на нивоу БиХ између СНСД, ХДЗ БиХ и „тројке” бошњачких партија СДП БиХ – НиП – Наша странка, уз одређен број мањих странака, логично покушао је да се пренесе и на ниво Федерације БиХ. Међутим, нови начин избора Клуба народа Парламента Федерације Босне и Херцеговине довео је до новог проблема – иако је решио проблем нарушавања политичке доминације ХДЗ БиХ у Клубу Хрвата и лако обезбеђивање двотрећинске већине и лагодно контролисање института „заштите виталног националног интереса”, српски представник је очекивано изабран од стране бошњачких тзв. „грађанских” странака, али проблем се појавио тамо где је најмање очекиван. У избору бошњачких представника у кантоналним скупштинама, уместо да већину добије коалиција странака која је лагодно формирала власт СДП БиХ–НиП–Наша странка уз круг мањих коалиционих партија, већину је добила на изборима поражена СДА, уз помоћ свог стратешког партнера ДФ.

Наведена ситуација је довела до тога да је за председника Федерације БиХ изабрана представница хрватског народа Лидија Брадара (ХДЗ БиХ), за потпредседника Федерације БиХ изабран је српски представник Игор Стојановић (СДП БиХ), док је за потпредседника Федерације БиХ из реда бошњачког народа легитимно изабран представник, сада већ опозиционе, СДА Рефик Лендо. Очекивано, представник СДА одмах је приступио опструкцији рада Парламента промовишући страначке ставове да је СДА морао да остане део владавинског аранжмана у ентитету Федерација БиХ и да треба да се формира концентрациона Влада.

У Одлуци Кристијана Шмита, објављеној на сајту Канцеларије високог представника, наводи се да се „премијер, заменици премијера и министри Владе Федерације, које је председница Федерације БиХ предложила у предлогу одлуке, коју је потписала 30. марта 2023. године, са којим се један од потпредседника сагласио 3. априла 2023.

године и који је измењен 27. априла 2023. године, овом одлуком сматрају именованим” (Odluka Visokog predstavnika br. 9/23). А сваки потпис и сагласности потребне за то именовање, „овом одлуком се сматрају да су приложени, дати и извршени у примерном и прописаном облику”. Влада ФБиХ биће изабрана, након што њено именовање буде потврђено већином гласова у Представничком дому Федерације БиХ, чији председавајући ће седницу заказати најкасније до 28. априла 2023. године. Уз ову Одлуку, Кристијан Шмит је донео и амандман (амандман 131) на Устав БиХ којим се прописује да ће Влада ФБиХ, уколико председник тог ентитета не успе да је, у двапут поновљеном року од 30 дана, именује уз сагласност оба потпредседника, бити именована већином гласова у Представничком дому и Дому народа.

Већином гласова у оба парламентарна дома, Влада ће бити именована „под условом да гласови против не укључују три петине или више делегата у једном или више клубова конститутивних народа”. Уколико за именовање владе не буде гласала прописана већина делегата, парламент ФБиХ и кантоналне скупштине се распуштају.

Наведена одлука тзв. Високог представника Кристијана Шмита, коришћењем „Бонских овлашћења” донела је нове неспоразуме на политичкој сцени Федерације Босне и Херцеговине и незадовољство још увек ипак моћних СДА, и нешто мањих ДФ, што је довело и до протеста у Сарајеву. Наставак агилног ангажмана Кристијана Шмита видљив је и током 2023. године, што оставља различите претпоставке до каквих последица то може довести целу Босну и Херцеговину, као сложену државу.

РЕФЕРЕНЦЕ

- Антић, Чедомир, и Ненад Кецмановић. 2016. *Историја Републике Српске*. Београд: Недељник.
- Глигорић, Тихомир. 2012. „Повлачење ентитетске линије разграничења Републике Српске по принципу 49% : 51% утврђено Дејтонско – паришким мировним споразумом.” У *Република Српска двадесет година развоја; достигнућа, изазови, перспективе*, ур. Кузмановић Рајко, 917–932. Бања Лука: Академија наука и умјетности Републике Српске.

- Касаповић, Мирјана. 2005. *Босна и Херцеговина: подијељено друштво и нестабилна држава*. Загреб: Политичка култура
- Кецмановић, Ненад. 2007. *Немогућа држава; Босна и Херцеговина*. Београд: Филип Вишњић.
- Мијатовић, Марко. 2015. „Политичко представљање Срба у Федерацији Босне и Херцеговине.” *Политичка ревија* 43 (1): 49–69. DOI 10.22182/pr.4312015.
- Станковић, Владан. 2019. „Општи избори у БиХ и Република Српска – даље перспективе.” *Политичка ревија* 47 (1): 77–93. DOI 10.22182/pr.5912019.5.
- Станковић, Владан. 2021. „Три народа и два ентитета – тренутни односи снага.” *Политичка ревија* 49 (1): 31–47. DOI 10.22182/pr.6712021.2.
- Суботић, Момчило. 2021. „Република Српска у борби за државност.” *Политичка ревија* 49 (4): 105–127. DOI 10.22182/pr.7042021.6.
- Централна изборна комисија Босне и Херцеговине [ЦИКБиХ], Упутство о поступку спровођења посредних избора за тела власти обухваћеним Изборним законом Босне и Херцеговине, „Службени гласник БиХ” бр. 75/22.
- Централна изборна комисија Босне и Херцеговине [ЦИКБиХ]. 2022. ”Критеријуми и поступак попуне недостајућих мандата у Дому народа Парламента Федерација Босне и Херцеговине.” *Централна изборна комисија Босне и Херцеговине*. 27. октобар 2023. године. https://www.izbori.ba/Documents/2022/11/kriteriji_i_postupak_popune_nedostajucih_mandata_u_domu_naroda_parlamentna_federacije_bih-bos.pdf
- Централна изборна комисија Босне и Херцеговине [ЦИКБиХ], Одлука о примени члана 10.16. став 2 Изборног закона БиХ и поновној расподели мандата делегату из реда српског народа у Дом народа Федерације Босне и Херцеговине, бр. 06–1–07–1–4903/22. . https://www.izbori.ba/Documents/2022/posredni_izbori/SKM_308e22121409500.pdf.
- Централна изборна комисија Босне и Херцеговине [ЦИКБиХ]. 2022. „Општи избори 2022. године - Потврђени резултати 2.11.2022. године.” *Централна изборна комисија Босне и Херцеговине*. 27. октобар 2023. https://www.izbori.ba/Rezultati_izbora/?resId=32&langId=1#/7/0/0/0/0.

- Filandra, Šaćir. 2012. *Bošnjaci nakon socijalizma; o bošnjačkom identitetu postjugoslavenskom dobu*. Sarajevo: BZK Preporod, Sarajevo; Zagreb: Synopsis.
- Filipović, Muhamed. 2003. *Bosna i Hercegovina u okovima nacionalizma*. Sarajevo: Svjetlost.
- Ibrahimagić, Omer, Seizović Zarije, i Suad Arnautović. 2010. *Politički sistem Bosne i Hercegovine*. Sarajevo: Promocult.
- Kancelarija Visokog predstavnika, Odluka Visokog predstavnika kojom se donose amandmani na Ustav Federacije Bosne i Hercegovine br. 6/22, 2022, 2. maj 2023. godine <http://www.ohr.int/decision-enacting-amendments-to-the-constitution-of-the-federation-of-bosnia-and-herzegovina-5/>.
- Kancelarija Visokog predstavnika, Odluka Visokog predstavnika kojom se donosi Zakon o izmenama i dopunama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine br. 7/22, 2022, 2. maj 2023. godine. <http://www.ohr.int/decision-enacting-the-law-on-amendments-to-the-election-law-of-bosnia-and-herzegovina-9/>.
- Kancelarija Visokog predstavnika, Odluka Visokog predstavnika kojom se deblokira formiranje Vlade Federacije Bosne i Hercegovine br. 9/23, 2023, 27. oktobar 2023. godine <https://www.ohr.int/odluka-kojom-se-deblokira-imenovanje-vlade-federacije-bosne-i-hercegovine-2/>.
- Pejanović, Mirko. 2005. *Politički razvitak Bosne i Hercegovine u postdejtonskom periodu*. Sarajevo: TDK Šahinpašić.

Marko Mijatović*

Belgrade

GENERAL ELECTIONS IN BOSNIA AND HERZEGOVINA IN OCTOBER 2022

Resume

In this paper, we will consider the general elections in Bosnia and Herzegovina held on October 2, 2022, and the changes in the electoral legislation that came about by the decision of the so-called High Representative in Bosnia and Herzegovina, Kristijan Šmit, on election night, based on the so-called “Bonn Powers”. The main intention of these measures was to unfreeze and speed up the process of forming new authorities in the entity Federation of Bosnia and Herzegovina (and to some extent resolve the political tensions between Bosniaks and Croats that have been present for years and decades), proceeding cautiously to meet Croatian demands. Yet the new solution led to a new type of problem, which significantly complicated the formation of new authorities and led to a new reaction of the High Representative, which was the introduction to new political tensions in the entity of the Federation of Bosnia and Herzegovina, but also in the country as a whole.

Keywords: Bosnia and Herzegovina, political system, elections, electoral system, political parties, High Representative

* markomijatovic78@gmail.com.

* Овај рад је примљен 27. јула 2023. године, а прихваћен за штампу на састанку Редакције 8. новембра 2023. године.